

Ekonomiska och sociala rådet Distr.: Allmänt
den 14 juli 2016

Original: Engelska

Kommittén för ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter

Avslutande anmärkningar om Sveriges sjätte periodiska rapport

1. Kommittén för ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter behandlade Sveriges sjätte periodiska rapport om genomförandet av den internationella konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter (E/C.12/SWE/6) vid sina 24:e och 25:e möten (se E/C.12/2016/SR.24 och 25) den 7 och 8 juni 2016, och antog följande avslutande anmärkningar vid sitt 49:e möte den 24 juni 2016.

A. Inledning

2. Kommittén välkomnar att konventionsstaten (Sverige) lämnat sin sjätte periodiska rapport i tid och lämnat skriftliga svar på förteckningen med frågor (E/C.12/SWE/Q/6/Add.1). Kommittén uppskattar också den konstruktiva och öppna dialog som kommittén haft med konventionsstatens sektorsövergripande högnivådelegation. Dessutom noterar kommittén den kompletterande information som lämnats skriftligt.

B. Positiva aspekter

3. Kommittén välkomnar de lagstiftningsåtgärder, institutionella åtgärder och politiska åtgärder som Sverige har vidtagit för att främja ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter i landet, bland annat följande:

- (a) Ändringen av grundlagen (regeringsformen) 2011, genom vilken det befastes att samerna är ett folk.
- (b) Antagandet av den nya patientlagen 2015 som stärker patienternas ställning och rätt att göra egna val.
- (c) Tillsättningen 2015 av en nationell samordnare för ungdomar som varken arbetar eller studerar.
- (d) Antagandet och genomförandet av en strategi för romsk inkludering 2012–2032.
- (e) Utarbetandet av en ny nationell strategi mot våld mot kvinnor.

* Antagna av kommittén vid dess 58:e möte (6–24 juni 2016).

4. Kommittén uppskattar också det faktum att Sverige avsatt 1,4 procent av sin bruttonationalinkomst 2015 till officiellt utvecklingsbistånd.

C. Främsta anledningar till oro och rekommendationer

Den nationella tillämpningen av konventionen

5. Kommittén noterar informationen från Sveriges delegation om att det pågår en intern dialog om införlivandet av den internationella konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter i svensk lag. Kommittén är dock fortfarande oroad över tidsplanen för denna process och över att flera av konventionens rättigheter fortfarande inte har införlivats i den svenska lagstiftningen och därför inte kan åberopas direkt inför svensk domstol.

6. **Kommittén upprepar sin tidigare rekommendation (se E/C.12/SWE/CO/5, punkt 13) att Sverige bör anta de lagstiftningsåtgärder som krävs för att införliva konventionen i sin rättsordning och därmed göra det lättare att tillämpa konventionens rättigheter i de nationella domstolarna. Kommittén rekommenderar också att Sverige gör ansträngningar för att öka medvetenheten om konventionens rättigheter och möjligheten att pröva dem rättsligt hos domare, jurister, åklagare och offentliga tjänstemän, samt hos rättighetsinnehavarna. Kommittén uppmärksammar Sverige på sin allmänna kommentar 9 (1998) om den nationella tillämpningen av konventionen.**

Delegering av skyldigheter

7. Kommittén noterar informationen om ansvarsfördelningen mellan nationella, regionala och kommunala myndigheter i Sverige. Kommittén är dock oroad över att de lokala myndigheternas medvetenhet om skyldigheterna i samband med efterlevnaden av konventionens rättigheter verkar vara begränsad.

8. **Kommittén påminner Sverige om att dess regering är ansvarig för genomförandet av konventionen på alla nivåer, även på länsnivå och kommunal nivå. Kommittén rekommenderar därför att Sverige ser till att alla offentliga myndigheter, även de lokala, blir fullt medvetna om sina skyldigheter enligt konventionen. För detta ändamål rekommenderas Sverige att utarbeta och sprida nödvändiga upplysningar och riktlinjer till de lokala myndigheterna. Kommittén hänvisar till sin allmänna kommentar 3 (1990) om konventionsstaternas skyldigheter.**

Nationella institutioner för mänskliga rättigheter

9. Kommittén uppskattar de åtaganden som Sverige gjort i fråga om inrättandet av en nationell institution för mänskliga rättigheter i enlighet med principerna om ställningen för nationella institutioner för främjande och skydd av de mänskliga rättigheterna (Parisprinciperna). Kommittén är dock fortfarande oroad över att de befintliga jämställdhetsorganen bara har mandat att täcka specifika områden och över att Diskrimineringsombudsmannens mandat och oberoende är begränsat och därmed bara delvis uppfyller de ovannämnda principerna, vilket innebär att institutionen bara kan tilldelas B-status.

10. **Kommittén rekommenderar att Sverige påskyndar processen för att inrätta en oberoende institution för mänskliga rättigheter i full överensstämmelse med Parisprinciperna. Vidare bör Sverige se till att lämplig uppmärksamhet ägnas de ekonomiska, sociala och kulturella rättigheterna i institutionens mandat samt att institutionen tilldelas de mänskliga och tekniska resurser som krävs för att den ska**

uppfylla mandatet. Kommittén rekommenderar också att Sverige ser till att befintliga jämställdhetsorgan, däribland Diskrimineringsombudsmannen, täcker alla områden som är relevanta för ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter, och att Diskrimineringsombudsmannen uppfyller Parisprinciperna fullt ut.

Sveriges nationella pensionsfonders investeringar

11. Kommittén är oroad över Sveriges brist på systematisk kontroll av de investeringar som görs utomlands av företag inom landets jurisdiktion, bland annat av de svenska nationella pensionsfonderna, vilket försvagar Sveriges förmåga att förhindra att sådana investeringar får negativa effekter på den lokala befolkningens möjligheter att utnyttja sina ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter. Kommittén har noterat informationen om AP-fondernas Etikråd och om den fortlöpande dialogen mellan fonderna och företagen angående bland annat etiska frågor och miljöfrågor, men kommittén är fortfarande oroad över de befintliga kontroll- och stödmekanismernas effektivitet (artikel 2).

12. **Kommittén rekommenderar att Sverige utövar sin reglerande befogenhet fullt ut och stärker sin kontroll över de investeringsbeslut som fattas av svenska nationella pensionsfonder och andra investerare som agerar utomlands, i syfte att försäkra sig om att dessa beslut respekterar och skyddar de mänskliga rättigheterna. Kommittén rekommenderar också att Sverige ser till att svenska nationella pensionsfonder och andra investerare med säte i Sverige**

(a) genomför systematiska och oberoende konsekvensbedömningar med avseende på mänskliga rättigheter inför investeringsbeslut,

(b) inrättar effektiva övervakningsmekanismer för att bedöma projektens effekter på de mänskliga rättigheterna och vidtar avhjälpande åtgärder vid behov,

(c) garanterar att det finns tillgängliga mekanismer för klagomål vid överträdelser av ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter i samband med investeringsprojekt.

Samernas markrättigheter

13. Kommittén är oroad över att samerna fortfarande inte fullt ut kan utnyttja sina rättigheter som ursprungsfolk, vilka inbegriper rätten till sitt fädernesland och bevarande av sina traditionella levnadssätt. Situationen förvärras ytterligare av de allt fler utvinnings- och utvecklingsprojekt som genomförs i eller nära samiska landområden (artiklarna 1 och 2).

14. **Kommittén rekommenderar att Sverige förstärker sina ansträngningar att lösa de tvister som återstår kring samernas mark. I synnerhet rekommenderar kommittén att Sverige**

(a) ser till att alla samer, även samer som inte är renägare, åtnjuter lika tillgång till vatten och land och att staten för det ändamålet genomför de lagändringar som krävs för att undvika onödiga skillnader mellan olika samegrupper när det gäller denna tillgång,

(b) omprövar sin ståndpunkt när det gäller bevisbördan i domstolar när det gäller samers markrättigheter, för att hjälpa samerna att tillhandahålla den bevisning som krävs och därmed stärka deras förmåga att effektivt hävda sina rättigheter, samt åtar sig att ytterligare underlätta samernas tillgång till rättshjälp,

(c) ser till att nödvändiga åtgärder genomförs i både lag och praxis för att på förhand erhålla frivilligt informerat samtycke av samerna i samband med beslut som påverkar dem och tillhandahåller rättsligt stöd i detta sammanhang,

(d) ser över relevant lagstiftning, politik och praxis som reglerar

verksamhet som kan påverka det samiska folkets rättigheter och intressen, bland annat utvecklingsprojekt och utvinningsindustrins verksamheter, och i synnerhet mineralagen, Sveriges mineralstrategi och miljöbalken,

(e) påskyndar förhandlingarna om antagandet av den nordiska samekonventionen och i händelse av ytterligare fördröjning antar den lagstiftning som krävs på nationell nivå,

(f) överväger att ratificera konventionen om ursprungsfolk och stamfolk från 1989 (nr 169).

Sametinget

15. Kommittén välkomnar Sveriges ansträngningar för att öka de resurser som tilldelas Sametinget, men är fortfarande oroad över Sametingets begränsade makt, särskilt i frågor som gäller markrättigheter.

16. Kommittén rekommenderar att Sverige fortsätter att tilldela Sametinget ökade resurser, vilka är nödvändiga för att Sametinget ska uppfylla sin roll på ett effektivt sätt. Kommittén rekommenderar också att Sverige följer upp det beslut som Sametinget röstade igenom 2014 om att inrätta en sanningskommission om hur det samiska folket behandlats historiskt i Sverige.

Lagstiftning mot diskriminering

17. Kommittén är oroad över att diskrimineringslagen (2008) innehåller en fast förteckning över diskrimineringsgrunder och att social ställning och politisk åskådning inte innefattas i den förteckningen (artikel 2.2).

18. Kommittén uppmanar Sverige att revidera diskrimineringslagen så att den stämmer överens med artikel 2.2 i konventionen. Kommittén rekommenderar också Sverige att inkludera social ställning och politisk åskådning i förteckningen över förbjudna diskrimineringsgrunder. Kommittén hänvisar till sin allmänna kommentar 20 (2009) om icke-diskriminering beträffande ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter.

Diskriminering mot romer och andra utsatta grupper

19. Kommittén är oroad över den fortgående sociala diskrimineringen mot romer, trots de många åtgärder som vidtagits för att ta itu med den, bland annat den långsiktiga strategin för romsk inkludering och andra projekt. Kommittén är också oroad över att utsatta utlänningar, bland annat medborgare i andra EU-länder, och i synnerhet romer, har mycket svårt att få tillgång till grundläggande sociala tjänster och socialbidrag i Sverige (artikel 2.2).

20. Kommittén rekommenderar att Sverige ökar sina ansträngningar för att romer i praktiken ska få del av konventionens rättigheter, som en uppföljning till resultaten av regeringens vitbok 2014 om övergrepp och kränkningar av romer. Kommittén erinrar också om att konventionens rättigheter omfattar grundläggande direkta skyldigheter och att Sverige måste uppfylla dessa grundläggande skyldigheter genom att se till att miniminivåerna beträffande rätten till bostad, hälsa, social trygghet och utbildning respekteras, skyddas och uppfylls. För detta ändamål rekommenderar kommittén att Sverige vidtar åtgärder för att främja tillgången till grundläggande tjänster för utsatta utlänningar, däribland medborgare i andra EU-länder, och särskilt personer av romskt ursprung.

Diskriminering mot etniska och religiösa minoriteter

21. Kommittén är oroad över att personer med afrikanskt ursprung och muslimer utsätts för diskriminering i Sverige inom många av de områden som konventionen omfattar. Vidare är kommittén oroad över att de riktade åtgärder som vidtagits för att ta itu med denna situation är otillräckliga. Kommittén är också oroad över den ökade förekomsten av hatbrott och våld mot personer som hör till dessa grupper (artikel 2.2).

22. **Kommittén rekommenderar att Sverige utreder de grundorsaker som ligger bakom den långvariga diskrimineringen mot personer med afrikanskt ursprung och muslimer och på grundval av resultatet utarbetar program och politiska riktlinjer i samråd med de berörda grupperna för att bekämpa fördomar som grundas på etnicitet och religion, samt skillnader i fråga om tillgång till hälsa, utbildning, bostad och arbete. Kommittén rekommenderar också att Sverige beaktar de rekommendationer som lämnades 2015 av FN:s arbetsgrupp för personer av afrikanskt ursprung och påskyndar såväl antagandet av den nationella planen mot rasism och liknande former av fientlighet som ett effektivt genomförande av denna.**

Arbetslöshet

23. Kommittén är oroad över att arbetslösheten, trots de många åtgärder som Sverige har vidtagit, fortfarande är oproportionerligt hög bland personer med funktionsnedsättning, ungdomar, romer och personer som hör till etniska minoriteter (artikel 6).

24. **Kommittén rekommenderar att Sverige säkerställer uppföljningen av befintliga åtgärder, exempelvis de initiativ som infördes med budgetpropositionen 2016 för att stärka möjligheterna för personer med funktionsnedsättning att få arbete, och tillsättningen av en nationell samordnare för ungdomar som varken arbetar eller studerar. Kommittén uppmanar också Sverige att anta andra riktade åtgärder för att minska de ovannämnda gruppernas utsatthet i fråga om arbetslöshet, bland annat införande av tillfälliga specialinsatser och förstärkning av de ekonomiska incitamenten för arbetsgivare, exempelvis skatteincitament.**

Kvinnor i sysselsättning

25. Kommittén är oroad över att det, trots de framsteg som gjorts när det gäller sysselsättning bland kvinnor, fortfarande finns ett lönegap mellan kvinnor och män i Sverige, vilket bland annat beror på att kvinnor i högre grad arbetar i låglöneyrken och fortfarande är överrepresenterade i fråga om deltidsarbete (artiklarna 3 och 7).

26. **Kommittén rekommenderar att Sverige – som angivits under dialogen – snarast återinför de årliga löneöversikterna och vidtar effektiva åtgärder, bland annat tillfälliga specialåtgärder, för att åstadkomma jämställdhet mellan kvinnor och män när det gäller tillgång till arbete och val av yrkesbana, liksom rättvisa och gynnsamma arbetsvillkor. Sverige rekommenderas också att fortsätta sina ansträngningar för en jämnare fördelning av familjeansvaret mellan män och kvinnor.**

Rättvisa och gynnsamma arbetsvillkor

27. Kommittén välkomnar de ökade budgetanslagen till Arbetsmiljöverket och utarbetandet av en ny arbetsmiljöpolic, men är oroad över ökningen av arbetsrelaterade och stressrelaterade sjukdomar samt över minskningen av antalet yrkesinspektörer. Kommittén välkomnar informationen att sexuella trakasserier kriminaliserats enligt diskrimineringslagen, men är fortfarande oroad över bristen på uppgifter om åtal och domar mot förövare (artikel 7).

28. **Kommittén rekommenderar att Sverige ökar sina ansträngningar för att hantera ökningen av arbets- och stressrelaterade sjukdomar och att staten för det ändamålet på ett effektivt sätt genomför arbetsmiljöstrategin och ökar antalet yrkesinspektörer och de resurser de tilldelas. Kommittén rekommenderar också att Sverige på ett effektivt sätt utreder, åtar och straffar individer som gjort sig skyldiga till sexuella trakasserier. Kommittén hänvisar till sin allmänna kommentar 23 (2016) om rätten till rättvisa och gynnsamma arbetsvillkor.**

Social trygghet

29. Kommittén är oroad över nedskärningarna av medel till personliga assistansförmåner för personer med funktionsnedsättning, vilket gör att dessa personer berövas nödvändiga tjänster och assistans (artikel 9).

30. **Kommittén rekommenderar att Sverige omprövar de ekonomiska nedskärningarna och kriterierna för berättigande av personlig assistans till personer med funktionsnedsättningar, vilkas rättigheter bör väga tyngre än ekonomiska hänsyn. För det ändamålet rekommenderar kommittén också att Sverige inför de ändringar som krävs i socialtjänstlagen och i lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade. Kommittén hänvisar Sverige till skrivelsen om åtstramningsåtgärder som kommitténs ordförande skickade till alla konventionsstater 2012, och till kommitténs allmänna kommentar 19 (2007) om rätten till social trygghet.**

Flyktingar och asylsökande

31. Kommittén välkomnar Sveriges generositet i samband med mottagandet av ett betydande antal asylsökande och migranter, liksom de många åtgärder som vidtagits för att tillgodose ensamkommande barns rättigheter, men noterar med oro den nya lagen om asylsökande och flyktingar som antogs 2016 och som i vissa avseenden innehåller restriktiva åtgärder. Kommittén oroar sig i synnerhet för att den nya lagen kommer att begränsa asylsökandes och flyktingars rätt till familjeåterförening. Kommittén är också oroad över att vuxna asylsökandes tillgång till sjuk- och hälsovård är begränsad (artiklarna 2, 10 och 12).

32. **Kommittén rekommenderar att Sverige reviderar den nya lagen. Sverige uppmanas att tillämpa en definition av "familjemedlemmar" och "ekonomiskt beroende" som är tillräckligt bred för att värna om familjeåterförening för flyktingar, asylsökande och personer som har rätt till subsidiärt skydd. Kommittén rekommenderar också att Sverige vidtar åtgärder för att se till att alla asylsökande får tillgång till tillfredsställande hälso- och sjukvård, och påminner om att hälsorelaterade inrättningar, varor och tjänster ska vara tillgängliga för alla utan diskriminering, i enlighet med artiklarna 2 och 12 i konventionen. Kommittén uppmärksammar Sverige på sin allmänna kommentar 14 (2000) om rätten till bästa uppnåeliga hälsa.**

Skadliga sedvänjor

33. Kommittén välkomnar de lagändringar som infördes 2014 för att stärka skyddet mot barnäktenskap och tvångsäktenskap, men är fortfarande oroad över bristen på information om rättsfall gällande barnäktenskap och tvångsäktenskap som enligt rapporter har förekommit i Sverige. Kommittén är också oroad över att våld mot kvinnor och barn fortfarande är vanligt förekommande och att andelen anmälningar och åtal fortfarande är låg, trots de många åtgärder som vidtagits för att avhjälpa problemen. Dessutom är kommittén oroad över att brottsbalkens definition av våldtäkt inte har ändrats (artikel 10).

34. **Kommittén rekommenderar att Sverige på ett effektivt sätt förstärker de relevanta straffbestämmelserna och ser till att alla fall av våld mot kvinnor och barn utreds snabbt och noggrant, att förövarna åtalas och att offren får full gottgörelse och möjligheter till skydd. Kommittén rekommenderar också att Sverige påskyndar revideringen av brottbalkens definition av våldtäkt för att låta avsaknad av samtycke ingå i denna definition. Kommittén rekommenderar vidare att Sverige fortsätter sina informationskampanjer för att öka medvetenheten om alla former av våld mot kvinnor och barn, bland annat mot kvinnor som tillhör etniska minoriteter, och att Sverige tillhandahåller systematisk fortbildning för rättsvårdande personal i detta avseende.**

Fattigdom

35. Kommittén är oroad över det ökande antalet barn som lever i fattigdom i Sverige, och över att asylsökande, romer och afrosvenskar är särskilt utsatta för fattigdom (artikel 11).

36. **Kommittén rekommenderar att Sverige ökar sina ansträngningar för att ta itu med fattigdomen, bland annat genom att i praktiken genomföra de relevanta politiska åtgärder och program för sysselsättning och socialt skydd som diskuterats under dialogen, med särskild uppmärksamhet på utsatta grupper där fattigdomen är bestående.**

Rätt till bostad

37. Kommittén välkomnar de ökade resurserna till bostäder i budgetpropositionen 2016, men är fortfarande oroad över bostadsbristen i Sverige, särskilt i storstäderna, bristen på hyresrätter med skäliga hyror och avsaknaden av socialbostäder, vilket genererar hemlöshet. Kommittén är också oroad över att det i praktiken kvarstår en bostadssegregering som i synnerhet omfattar afrosvenskar, muslimer och romer (artikel 11).

38. **Kommittén erinrar om sin allmänna kommentar 4 (1991) om rätten till bostad, och rekommenderar att Sverige ökar sina ansträngningar att åtgärda bostadsbristen. Bland andra åtgärder rekommenderar kommittén att Sverige**

(a) **ökar tillgången på hyresrätter med skäliga hyror och överväger att tilldela resurser till socialbostäder för att möta efterfrågan, särskilt från de mest behövande,**

(b) **i nästa periodiska rapport enligt konventionen inkluderar dels statistiska uppgifter om hemlösheten, uppdelade efter ålder, kön, stad/landsbygd och etnisk tillhörighet, dels information om vilka åtgärder som vidtagits för att åtgärda hemlösheten och vilka resultat åtgärdererna haft,**

(c) **vidtar riktade åtgärder i syfte att få bukt med den faktiska bostadssegregering som i synnerhet omfattar afrosvenskar, muslimer och romer.**

Tvångsavhysningar

39. Kommittén är oroad över den ökade förekomsten av tvångsavhysningar av romer från informella bosättningar. Kommittén är också oroad över den föreslagna lagändringen om avhysningsförfarande, vilket enligt rapporter ytterligare skulle försvaga den utsatta position som den som utsätts för tvångsavhysning befinner sig i och påskynda processen för avhysning från informella bosättningar (artikel 11).

40. **Kommittén rekommenderar att Sverige tar itu med grundorsakerna till romernas utsatthet i samband med tvångsavhysningar. Sverige bör bland annat vidta åtgärder för att underlätta romernas tillgång till lämpliga bostäder och vidta effektiva åtgärder för att undanröja diskriminerande hinder för detta, vilket också skulle kunna förebygga utbredningen av informella bosättningar. Kommittén rekommenderar att Sverige ser till att den rättsliga ramen för tvångsavhysningar omfattar lämpliga förfaranden som ska följas före en avhysning och beaktar kommitténs allmänna kommentar 7 (1997) om tvångsavhysning. I synnerhet rekommenderar kommittén att Sverige ser till att tvångsavhysning ses som en sista utväg, och att de enskilda som drabbas kan erbjudas långsiktiga bostadslösningar.**

Narkotikaanvändning

41. Kommittén välkomnar att Sverige har infört strategier för att minska skadeverkningarna av narkotikamissbruk. Kommittén är dock oroad över den begränsade tillgången till substitutionsbehandling vid opiatberoende för interner, samt över förekomsten av hepatit C bland sprutmissbrukare och ökningen av dödsfall genom överdos (artikel 12).

42. **Kommittén uppmanar Sverige att intensifiera sina ansträngningar för att förebygga narkotikamissbruk, bland annat genom utbildning och informationskampanjer, samt utöka tillgången till substitutionsbehandling vid narkotikaberoende, särskilt i fängelser. Kommittén uppmanar också Sverige att fortsätta utöka programmet för sprutbyte. Dessutom rekommenderar kommittén att Sverige ger stor spridning till 2015 års riktlinjer om förebyggande av hepatit C och vidtar åtgärder för att se till att sprutmissbrukare testas för hepatit C och får den behandling som krävs på grundval av de allmänna principerna om behandling av denna sjukdom. Slutligen rekommenderar kommittén att Sverige stärker sina program för förebyggande av överdosering.**

Psykisk hälsa

43. Kommittén är oroad över att alternativa behandlingsmetoder för personer med psykosociala funktionsnedsättningar inte används i tillräckligt hög grad i Sverige, och över att sådana personer fortfarande i stor utsträckning tvångsintas på psykiatriska institutioner. Kommittén är också oroad över att dessa personer har begränsade möjligheter att överklaga beslut om tvångsintagning. Dessutom oroar sig kommittén över användningen av tvångsbehandling av personer som omfattas av tvångsvård, särskilt kvinnor (artikel 12).

44. **Kommittén rekommenderar att Sverige**

(a) **vidtar åtgärder för att tillhandahålla alternativ behandling av psykisk ohälsa, i synnerhet öppenvård,**

(b) **garanterar full respekt för patienternas mänskliga rättigheter på psykiatriska institutioner, bland annat genom oberoende och effektiv uppföljning av behandling och genom effektiv rättslig prövning av beslut om tvångsintagning på psykiatriska institutioner,**

(c) **ser till att behandling ges på grundval av fritt och informerat samtycke, om inte särskilda omständigheter kräver annat, med beaktande av Världshälsoorganisationens paket med riktlinjer 2003 om psykisk hälsa, lagstiftning och mänskliga rättigheter.**

Minoritetsspråk och ursprungsfolks språk

45. Kommittén är oroad över att barn i ursprungsfolk och minoritetsgrupper har begränsade möjligheter att få adekvat modersmålsundervisning. Kommittén är också oroad över bristen på lärare i minoritetsspråk och ursprungsfolks språk (artiklarna 13 och 14).

46. **Kommittén rekommenderar att Sverige vidtar omedelbara åtgärder för att ge barn som hör till ursprungsfolk och minoriteter utbildningsmöjligheter som gör att de kan utveckla sina kunskaper i sitt modersmål. Kommittén rekommenderar också att Sverige breddar tillgången till tvåspråkig utbildning i områden som bebos av ursprungsfolk och minoritetsgrupper, samt ökar tillgången på lärare i samiska och minoritetsspråk, bland annat genom att i väsentlig grad öka resurserna för utbildning av lärare i de nationella minoritetsspråken.**

Kulturella rättigheter

47. Kommittén beklagar bristen på information om rätten att bli delaktig av vetenskapens framsteg och dess förmåner (artikel 15).

48. **Kommittén ber Sverige att i sin nästa periodiska rapport inkludera åtgärder som vidtagits för att garantera allas rätt att bli delaktig av vetenskapens framsteg och dess förmåner, i enlighet med artikel 15.1 b i konventionen.**

D. Övriga rekommendationer

49. **Kommittén uppmanar Sverige att ratificera det fakultativa protokollet till den internationella konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter.**

50. **Kommittén rekommenderar att Sverige ratificerar den internationella konventionen om migrerande arbetares och deras familjers rättigheter.**

51. **Kommittén rekommenderar att Sverige vidtar åtgärder för att gradvis utarbeta och tillämpa lämpliga indikatorer för genomförandet av ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter för att underlätta bedömningen av de framsteg som Sverige gör i fråga om dessa skyldigheter enligt konventionen gentemot olika delar av befolkningen. I det sammanhanget hänvisar kommittén bland annat till det konceptuella och metodiska ramverk med indikatorer för mänskliga rättigheter som tagits fram av FN:s högkommissariat för mänskliga rättigheter, OHCHR (se HRI/MC/2008/3).**

52. **Kommittén ber Sverige att ge dessa avslutande anmärkningar en bred spridning på alla samhällsnivåer, nationellt, regionalt och territoriellt, särskilt bland riksdagsledamöter, offentliga tjänstemän och rättsvårdande myndigheter. Vidare uppmanas Sverige att i sin nästa periodiska rapport informera kommittén om hur anmärkningarna har följts upp. Kommittén uppmanar också Sverige att fortsätta sitt samarbete med ickestatliga organisationer och andra delar av civilsamhället under hela processen med rapportering enligt konventionen, bland annat utarbetandet av nästa periodiska rapport och genomförandet av dessa avslutande anmärkningar.**

53. **Kommittén ber Sverige att senast den 30 juni 2021 lämna in sin sjunde periodiska rapport, som ska utarbetas i enlighet med de riktlinjer som kommittén antog 2008 (E/C.12/2008/2). Kommittén ber även Sverige att uppdatera sitt kärndokument vid behov och i enlighet med de harmoniserade riktlinjerna för rapportering inom ramen för de internationella konventionerna om de mänskliga rättigheterna (HRI/GEN/2/Rev.6, kap. I).**